

SALA DE
LECTURĂ

Luceafărul

Săptămânal de literatură. Nr. 41 (384), scrie nouă. Miercuri 18 noiembrie 1998. Preț: 2.000 lei

MIRCEA PORA

„bruioanele realității mă
prind ca magnetul“

În acest număr mai semnează: Horia Gârbea,
Caius Traian Dragomir, Șerban Lanescu, Ioan
Stanomir, Simion Bărbulescu, Vasile Popovici,
Bujor Nedelcovici, Ștefan Ion Ghilimescu,
Micaela Ghițescu și alții.

ZÉLIA GATTAI

anarhiști, slavă
domnului!

MORALA ACADEMICIANULUI

ulte din zvonurile care circula pe seama academicianului Eugen Simion nu-s doar vorbe în vânt, destule-s certitudini, adeseori, căderi din proiect (și proiecții!). Că a fost distribuit (!) în scenariul scris de Ion Iliescu, nu mai are cineva vrea îndoielă. Că (jine (morții!) să părăsească o corabie pentru a se salva în alta, grație timonierului Gabriel Tepelea, se observă cu ochiul liber. Puțini au descoperit, însă, că aterizarea lui Petru Dumitriu taman în studioul televiziunii **Antena 1**, pentru a îngroșa imaginea lui Ion Iliescu, în plină campanie electorală, e tot o contribuție (echidistantă!) a președintelui Academiei Române, dispus să slujească (doar!) arta și știința, nicidecum pe nostalgicii și revanșarii abțiați după putere. ♦ Sigur, Eugen Simion, cunoscut și recunoscut pentru prezențele sale oportune (!) în viața cetății, își plătește rapid datoriile, în speranța că, tipând mai tare decât inamicii săi, s-ar putea să-i intimideze. Calculele-s de cele mai multe ori greșite. Sub o mască - apolitică, nu? - tremură chipu-i inflammat. Fiindcă Bujor Nedelcovici și-a permis să-și dezvăluie obsesiile, trăirile, simpatiile și idiosincraziile într-un **Journal**, de pe înaltul fotoliu academic, E. S. s-a grăbit să dea note: „de unde vine plăcerea intelectualului român de a se hoci cu atâta fervoare? Iar când nu hocoeste sau se hocoeste, serie pamflete. B. Nedelcovici trece și el, ca bun român, prin aceleași stări”. Pesemne că nu toți intelectualii români trec prin stări de beatitudine ca E. S., care trăiește pe roze, acelea care simbolizează un partid atât de drag academicianului moralist. ♦ Inițiat în multe domenii și doctrine, E. S. are adesea iluminări, după cum o mărturisește. „Este rândul meu să fiu iluminat și dumirit asupra caracterului fluctuant al domnului Bujor Nedelcovici, devenit subit procuror moral al națiunii române...”. ♦ Ajunși aici, trebuie să zăbovim puțin. Dacă reacționează atât de rapid, ca un vindicativ, înseamnă că E. S. nu-i dumirit, ci alarmat. O fi știind de ce. Uneori, și noi. Dacă un creator percepe realitatea în funcție de dinamica și metamorfozele acesteia, înseamnă că are un caracter fluctuant? Și, nu în ultimul rând, dacă același creator interpretează evenimentele și evidențiază adevărul (fie și cu subiectivism) devine, subit, „procurorul moral al națiunii române?”. Nu cumva e o obligație de conștiință a oricărui scriitor să ajute la asanarea morală a unei societăți? ♦ Preocupat să iasă învingător din orice încercare a destinului, atent, până la sacrificiu, la schimbările de registru (și regimuri!), Eugen Simion încureă (voit?) conceptele, cu imaginea sa, atât de șifonată în ultimii ani, să recapete puritatea râvnită. Zadarnică e arta fugii!

TELEVIZIUNEA SUB CLAR DE LUNĂ

de HORIA GÂRBEA

uni 9 noiembrie, la TVR, un film de televiziune de Dominic Dembinski. Titlul lui: „Sub clar de lună”. Ce romantic! Poate că pentru toți amatorii de telenovele, care stau mai prost cu literatura, numele acesta s-ar arăta plin de promisiuni. Promisiuni dulci-dulcege, parfumate cu mirosul venețian din septembrie.

Cei mai circumspecți s-or fi grăbit să verifice dacă sub numele acesta atât de catifelat nu se ascund, totuși, personajele lui Teodor Mazilu. Și ar fi avut dreptate. Și s-ar fi convins că este chiar așa.

„Proștii sub clar de lună”, capodopera lui Mazilu, ajunge la noi, prin TVR, cu numele schimbat. Cosmetizat cu grijă. Nici măcar consiliul culturii n-ar fi îndrăznit, de fapt nici n-a făcut-o, să modifice titlurile lui Mazilu, mai ales pe acesta care conține cuvântul de nerostit **proștii**.

Sigur, TVR are un nou consiliu de administrație și un nou președinte. Ei nu pot pronunța cu voce tare anumite vorbe, chiar dacă au fost scrise de un mare autor. E hazlie și are un aer înduioșător această fereală de a rosti în public numele principalului defect propriu.

A avut TVR în vedere protejarea orgoliului propriilor angajați sau a sensibilității unor largi categorii din publicul său obișnuit? Probabil că pe amândouă. E clar (dar nu lunar): „Sub clar de lună” (fără măcar trei puncte de suspensie înainte de „sub”) e atractiv, e comercial, mângâie fundul telespectatorului mai ceva decât frumoasa reclamă televizată a hârtiei igienice pe care atât de des o vedem. Dezmiardă deopotrivă și ochiul tele-privitorului gurita lucrătorului teverist cu mult mai bine decât hârtia „obișnuită” adusă cândva în studioul patru de Victor Rebengiu.

Obrazului subțire al TVR îi este rușine de Mazilu, care folosea cuvinte atât de triviale, de nepotrivite Tranziției de Aur, precum **proștii**. Toți suntem români mai mult sau mai puțin deștepti și toți iubim clarul de lună. Dar îi urăm neclarii pesimiști ca Mazilu. Gloria lui postumă poate suferi, la mintea TVR, o amputare de un cuvânt, că n-o fi foc.

Ce-o fi zicând de-acolo, de dincolo de lună, Teodor Mazilu? Cred că râde, satisfăcut că sub clarul de emisie al TVR sunt atâtea dintre personajele lui.

acolade

REȘEDIȚA CREATORILOR

de MARIUS TUPAN

Ca să-și înduplece și să-și cademenească stăpânul, slugile Ceeaușiste îi împrejmuiau rezervații și-i înălțau reședințe cât mai dosite, dar și cât mai păzite, să nu se strecoare pe-acolo vrăjmașul uman și fiara sângeroasă. În această sarabandă a tămâierilor și triumfalismelor, ivită în iepoca de aur, s-a construit și vila de la Gura Văii (Mehedinți), pe care tiranul a onorat-o (!) doar în două rânduri. Zgomotul trenurilor și securitatea precară îl incomodau vădit. Rămasă în calea vânturilor (la propriu, dar și la figurat) după buimăceala din decembrie, reședința a fost prădată de întreprinzători (!), râvnită de trandafirii și neopurpurii (o vreme chiar s-au adăpostit pe-acolo, să ia în nas damful scorniceștean!), ca, în cele din urmă, prin câteva mutări inspirate ale creatorilor, aceasta să intre în posesia lor. După noi perioade de dispute și tatonări, de orgolii și incertitudini, fiindcă scriitorimea nu-i o castă privilegiată și nici bogată, reședința acesteia de la Gura Văii funcționează la capacitatea normală grație și poetului Viorel Mirea, cel care a reușit, în scurt timp, să facă investițiile necesare și, îndeosebi, să taie avântul scepticilor și presiuni subterane. Participanții la „Târgul Național de Carte” din Drobeta-Turnu Severin, scriitori, bibliotecari, editori, difuzori, culturnici s-au putut, în sfârșit, bucura de anumite privilegii - ținta camerelor tiranilor a fost bine fixată de anumite persoane! - astfel că, din acest moment, se poate vorbi de un câștig de autoritate al Uniunii Scriitorilor, care, firește, îl precede pe cel financiar, de care breasla noastră are atâta nevoie. Nu ne îndoim că așa se va întâmpla. Poziția vilei, pe o creastă de munte, în preajma Dunării și a hidrocentralei, capacitatea de cazare, peste 30 de camere, cu anexele respective, personalul calificat (mult prea redus totuși acum!), și, bineînțeles, ambianța, cum nu există la alte grupuri simandicoase, vor asigura atracția și persuasiunea de aici. Într-un popas mehedintean, premierul Radu Vasile și-a ales drept loc de relaxare și odihnă această reședință a noastră. Și, din câte am aflat, s-a simțit bine. E un nou semn că toți acei creatori care au contribuit la obținerea imobilului trebuie să fie și mai mult respectați.

Editori:

- Uniunea Scriitorilor din România
- Fundatia Luceafărul
- Cu sprijinul Fundației Soros pentru o Societate Deschisă și al Ministerului Culturii

Redacția:

Laurențiu Ulici (director)

Marius Tupan (redactor-șef)

Ioan Es. Pop (secretar general de redacție)

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1,
telefon 659.67.60,
fax 312.96.93

Cont în lei: Banca Comercială Română, filială
sector 1, Calea Victoriei nr. 155.
Număr de cont: 451030121163
Cont în valută: 472161601590

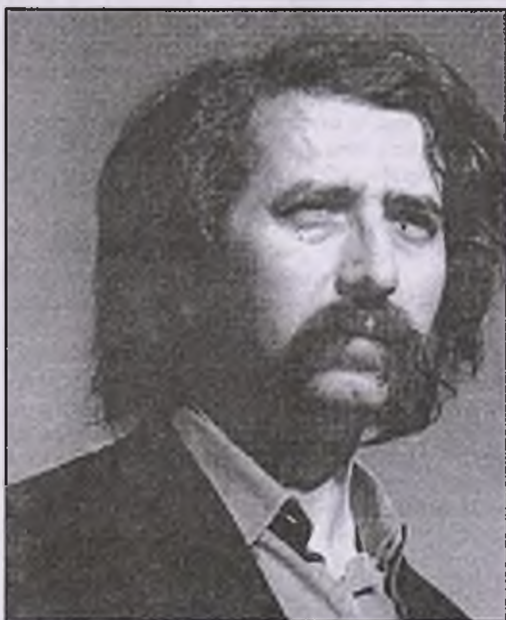
Tehnoredactare computerizată:
FUNDATIA LUCEAFARUL

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate oficiile poștale din țară. Revista noastră este înscrisă în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

putem fi citați pe internet la adresa:
<http://bic.romlit.ro/email/luceafarul@bic.romlit.ro>

ion tudor iovian

Singur, nesupus

și atunci am aruncat pe fereastră cârligele
de tortură ale melancolici
în care a atârnat două secole poezia
și fluturii de tablă galvanizată prăbușiți
seara
peste mixandra din sufragerie

și am aruncat pe fereastră îngerii necinstiți
de Argezi și Urmuz în cucuruz

- eu le-am smuls penele și le-am răsucit
gâtul și le-am tăiat venele
dar sânge n-a curs nici lumină nici cer
numai negru-albăstriu și uleiuri grețoase și
un geamăt insuportabil

și atunci am aruncat pe fereastră
părul verde muiat în absint al lui
Baudelaire
și urechea lui Van Gogh cu greierii de
cristal în ca
fularul pătat de sânge al lui Kavafis
istoria violului din expresul de Viena
ticluită de un dezaxat

și atunci m-am aruncat pe fereastră și de
atunci
rătăcesc
fără inimă fără buletin de identitate
printre siciele de prisos

Țești o bucată de carne învinețită de oboseală

nu mai simți nimic nu mai gândești nimic
ești
doar
o bucată de carne învinețită de oboseală
uitată într-un fotoliu
printre ziare parcă din alt secol
cu o pipă veche

L s-ar putea face o corecție -
ești
doar

o bucată de carne învinețită de oboseală
uitată
pe masa din bucătărie
lângă un satâr știrb
și dâra de sânge a unui înger absent

asa pe neașteptate a venit toamna

o frunză
s-a răsucit pe ram și vârtejul mașinilor a
sfărâmat-o
s-au răsucit pe ruguri în cer îngerii

acru
puțin acrișor puțin sărat a prins culoarea
spălăcită

a dimineților pierdute
a smogului din inima arșă de
hăutură și tutun

șontânc-șontânc
a trecut strada cu o legătură de chei în
mână
o femeie cândva frumoasă
înărmată într-o fotografie de
epocă
și s-a destrămat printre picurii de ploaie

asa pe neașteptate
un vârtej de lumină mi-a aprins mințile
într-un joc fără sens
și mi-a crescut
pe retină
o sârmă ghimpată pe care atârna rufe
murdare și dimitrițe
pătate de negru

și oamenii nu erau oameni - niște
cocoloașe de mazăge și hârtii ștamplate
rătăcind de colo-colo
după niște chipuri mai acătării și nume

în adânc
asa pe neașteptate
a venit toamna

s-au involburat ape și mълuri în sânge
s-a făcut frig -
goluri tot mai largi -

uitarea înaintează soldățește printre dureri
și crime
pe cer ard cu flacără scăzută
imagini din apocalipsa textului hătute în
cuie spre știința tuturor

doar cu aud
sunetul distinct al morții în travesti
undeva într-un cotton al minții

și ea roade
bulbii grei de lumină
sparge zidurile odăii de alături ceașca de
calca căpățâna plină de gânduri
a poctului
**ajunge șoapta Ța, Doamne, ca să
se spulbere lumea**
m-a năpădit

tristețea zilelor în care trag cu gheare moi
urme în carne
abia perceptibile
- și carnea se-nvinețește ochii se sting
mintea hulpavă înghite lumea

o ploaie mărunță
împinge-n canalele
istoriile picante de la piață
preinfarctul cotoiului aldo moro
degetul uriaș al poliștului din
intersecție
luna
incurabil romantică pusă la borcan
în formol de
poetii sfârșitului de secol

„nu știu de ce mai ard gazul de pomană
aici pe pământ
când atâtea stele-s
nelocuite
și tânjesc după suflet de om” - ar fi zis
o'hara urlându-și
printr-o țeavă
adevărul până la al nouălea cer

printre pereții subțiri ai minții
presiunea unor lumini întunecate și reci
dislocă
pământurile străvezii ale spaimei
cuvintele răstignite în batjocură
ființele căzute prin trufie

dar ajunge șoapta Ța DOAMNE ca să se
spulbere
alcătuirile lumii

ALEGERI LOCALE

Oricât vi s-ar părea de incredibil, pe primarul nostru, inundația l-a salvat!

Ia, gândiți-vă numai! Ce-a realizat el din câte-a promis cu patru ani în urmă?! Asfalt pe drumul spre Noroioasa?... Nici urmă de așa ceva! Ba, mai mult, oamenii fuseseră gata-gata să cadă la-nțelegere, să pună mână de la mână și să-l pictuiască, s-ajungă odată cursa și până-n sătucul lor. Dar candidatul nostru, nu, că să nu facem lucrurile pe jumătate: sau totul, sau nimic! Rezolvă el cu fondurile de la stat... Și noroieștii s-au ales cu... „nimic”-ul! Gazmetan?... Da, a fost un vis foarte frumos. Și, la un moment dat, părea pe cale să devină realitate. Toate hârtoagele semnate și parafate în *Diplomat*-ul dumnului - de, ca prim om al comunei nu mai ținea geanta de vinilin! -, banii strânși, racordarea la magistrală realizată, șanțurile săpate, stația de reglare... reglată, țevile sudate, instalațiile instalate, arzătoarele cumpărate... Numai gazul, gazul lipsește! Iar cu reconstituirea drepturilor de proprietate le-a-ncurcat atât de bine, încât s-ar putea scrie romane întregi, nu o amărâtă de povestire ca asta!

Dar adevărata problemă în fața oamenilor, a opiniei publice - a... alegătorilor, în ultimă instanță! -, nu era ce n-a făcut, ci... ce-a făcut! Casa lui părintească, din capătul satului, bine pusă la punct și-nainte, nimic de zis - s-a descurcat omul și-n comunism -, însă nu cu rezervor de apă pe piloni, cotețe supraetajate, cocini cu scurgere subterană și saivan în toată regula! Plus viță de vie pe șpalieri în grădină! Iar fie-sa, măritată urgent cu medicul rezident - vilă cu etaj în centrul comunei, cu curte betonată, baie, încălzire centrală, antenă parabolică și câte și mai câte! Într-o jumătate de mandat, oameni s-au făcut! Ei, dar dragostea cu care mulți l-au votat acum patru ani, s-a transformat între timp în invidie.

În condițiile astea, cuvântul la ordinea zilei fiind și „schimbarea”, liuca Floare, poștărița, și moșu' Căpățână, omul casei la toate bărulețele apărute în ultima vreme ca și ciupercile după ploaie, experții locali în materie de sondaje de opinie - ambii erau creditați cu o marjă de eroare sub cinci la sută -, îl plasau pe din nou candidatul Pantilie pe ultimul și, respectiv, penultimul loc. De fapt, s-a și zvonit prin comună că și-a depus candidatura numai la insistențele tinerilor familiei lărgite, care,

doreau să experimenteze cum se poate face la noi o campanie electorală în stil american. Dar până și pentru ei era clar că nu vor prinde al doilea tur de scrutin - și-au alocat fonduri doar pentru prima etapă.

Numai că... a venit ploaia. O ploaie de vară obișnuită, normală, după părerea opoziției - dar sus, pe dealuri, veritabilă rupere de nori, conform declarației oficiale. Pârâul ce taie comuna în două, exact prin mijlocul ei, s-a-nvolburat, s-a

mircea
matei popa

umflat... Ei, „umflat”!, aud din cealaltă parte. A adus o grămadă de nuiele și tufărișuri - fac o mică intercalare, să-nțelegeți și varianta lor: când s-a aflat de proiectul de lege cu retrocedarea pădurilor, oamenii au și urcat în fundătură, la vechile parcele ale bunicilor - până nu pică guvernul, îndrăzneau unii să-și spună gândul cu glas tare - și s-au pornit să le curețe frumos de uscături, tufișuri, ăăă... trunchiuri și bușteni, că, de, tot mai sigur e fagul strămoșesc pentru la iarnă! Iar apele, obișnuite sau puhoi - alegeți ce vreți -, au luat cu ele ce-au mai găsit pe pantele dealurilor, adică... uscături și tufărișuri. Podul de la drumul țării, colmatat pe jumătate de când n-a mai fost curățat, normal că s-a-nfundat urgent. Apa s-a adunat, a dat pe de-alături, peste strada principală, apoi, prin șanț, pe drumul țării - n jos, până la baza Dâlmei Acarului. Și-aicea... stop! Că șanțul adânc de scurgere

dintre dâlmă și terasamentul căii ferate l-astupat alunecarea de teren de-acum de ani - deci, exact la mijlocul mandatului. I-a devărat că problema desfunderii n-a pus-o nimeni. Pentru că, în șaptezeci, la mare inundație, când apa a venit invers, din râu revărsat în susul pârâului, și, tot așa, trecut alături peste uliță, abia de s-a strâns o haltă ceva mai măricică în fundul grădinii lu' hăciu Stănilă, dogarul, ș-Paraschivei lu' Refugiatu', pe-atunci vicepreședintele C.A.P.-ului, actualment președintele asociației agricole. Dar nu s-plâns nimeni, că muierile, când au încercat să mai salveze câte ceva - niscăi bulbușor de ceapă sau morcovi de-un deget, ce-o fi -, au dat de... pește! Normal, e-atunci viitura a rupt stăvilarul pescăriei din amonte - aproape, în Râtul Ghibolite lângă calea ferată. Și era atâta pește în nămolul adus și așezat acolo, de s-povestea că dogărița pune tigiă pe sobă și dădea fuga-n fundul grădinii, lua crapul repede-l curăța și ajungea să-l pună la fript, taman când ulciul era exact când trebuie de-necins. Ei, dar alte vremuri pe-atunci! Acum s-a strâns apa în adâncitură ca-ntr-o covată. Apă de pârâu, eventuală cu broaște și mormoloci - de unde pește? Iaz în toată regula - pe la mijloc ajungând aproape de ferestrele caselor.

Tochmai ne gândeam noi, câteva zeci de pierde-vară adunați acolo, la sărmanii oameni, ce năpastă a dat, așa, din senin peste capul lor, estimam cam ce pagubă avea unul și altul, când, pe neașteptate cine se-apropie pe trotuarul străzii principale? Primarul în persoană! Frezat și hărbierit, în costum a-ntăia, sare și piper cămașă albă, cravată, pantofi negri. Venea de la primărie, după variația oficială - conform opoziției, de la fie-sa unde *staff*-ul său electoral tocmai s-constitua la serbarea botezului nepotului de curând venit pe lume. Normal, toate capetele întoarse după el, s-a și lăsat liniște de-nceput de sedință... Cred că fiecare se gândea ce să-i spună, ce să-i întrebe. Primarul nostru, însă, nu s-oprește. Nici măcar nu-și încetinește mersul. Ia curba pe trotuarul drumului țării - cei din colț, se-nțelege, i-au făcut respectuoși loc -, înainte cu aceeași viteză până la apă, în apă!... Da, dom'le, a călcat în apa murdară! Cu pantofii noi și lustruiți și mergea mai departe. Noi, spectatorii, v-adați seama, rămânem tablou - vreo treizeci de tablouri cu gurile căscate. Apa-i trecut peste pantofi, îi atinge cracul stâng al pantalonilor, pe dreptul... Apă noroioasă, mocirloasă, urcându-i cu fiecare pas pe stofa scumpă, sare și piper... Abia de ma puteam respira de emoție! Doar când i-ajuns pe la genunchi, „Vrea să constată daunele!”, aud pe cineva din dreapta mea

murmurând cu o admirație... nemărginită, ce mai!

După cum ați remarcat deja, multe fapte la care n-am fost martor, sunt nevoite să le prezint în două variante. O să încerc să fiu în continuare cât mai imparțial posibil - ca un observator desemnat de o organizație nonguvernamentală de supraveghere a corectitudinii procesului de votare. Până ajunge domnul primar - sau Pantilie, luați-o cum vreți - la locul cel mai adânc, să vă redau și varianta opoziției în privința motivului ce-l aducea direct de la petrecere - nu de la primărie! Și era... beat-mort, n-ați văzut cum se clătina?! Nu, asta nu!, v-o spun cu mâna pe inimă. Nu e-ar ține la hăutură, dar, oricât de amețit ar fi el, nu se clatină - e una din calitățile lui, i-o cunosc foarte bine, că-n ultima vreme, de când am fost avansat în funcție, am participat și cu la multe chefuri patronate de dânsul. Cât despre „constatarea daunelor”, nici nomenclală, dom'le! Se ducea după desfăcătorul de sticle. Că tocmai trecuseră la vin și buteliile procurate de la crama erau înfundate cu dopuri proaste. Știți, din resturi de plută, mărunțite, amestecate cu nisip și lipici și presate la loc. Când trași de tirbușon, se rup - cine n-a trecut prin experiența asta?! Și, până la urmă, n-ai ce face, împingi pluta în sticlă, cum a procedat fiecare, de-atâtea ori. Ei, dar acum îi aveau la masă pe cuscari, oameni fini, de la oraș, cum să ne facem noi de rușine?! Mai ales că acasă avem desfăcătorul-minune, adus din Germania, cu ocazia întoarcerii vizitei pentru schimb de experiență cu comuna înfrățită. Așa, o sculă de-o potrivești la gura sticlei și începi să-nvârtești, melcul se-nșurubează-n dop, până-n capăt, apoi, tu învărtind în același sens, el se ridică singur, cu dop cu tot; beat-mort să fii, și n-ai cum să mai greșești - tehnică nemțească, dom'le!

Bine, de toate astea s-a auzit mai târziu, doar cu câteva zile înaintea celui de-al doilea tur de scrutin - prea târziu pentru opoziție! Deocamdată-l vedem pe primarul nostru înaintându-se cu mult curaj, fără a ezita o clipă măcar, cu apa trecându-i de genunchi, mai sus, peste brăcinar... În privința locului maxim la care i-a ajuns apa, iarăși, părerile sunt împărțite și foarte diferite, de la sub genunchi, până la... înot, cum se vorbea, după

numai două zile, prin Noroioasa. Îmi cer scuze pentru faptul că nu vă pot lămuri problema asta - n-am fost suficient de atent. Oricum, extremele se exclud, că-mi amintesc exact momentul în care apa i-a ridicat pulpanele hainei; și tot atunci am început să-mi fac griji pentru el, fiindcă auzisem de la tata că, pe vremuri, când erau copii și mergeau la râu să se scalde, Pântilișor se ținea de mal ca de poalele maică-sii. Îmi era frică să nu dea cumva alături de trotuar, în șanț, că s-ar duce la fund ca toporul. Dar nu, știa calea și cu ochii-nchiși, o străbătuse doar de mii de ori, la-nceput spre grădiniță, apoi la școală, la magazin și, de patru ani, la primărie. Am răsuflat totuși ușurat observând cum, la un moment dat, începe să se ridice, încet dar sigur, din apă, ca un învingător, urcând vârful dâlmei pe uscat și dispărând în cele din urmă, câte un pic, în spatele ei.

La-ntoarcere nu l-am putut vedea, că nevastă-mea l-a trimis pe ăla micu' după mine, să vin urgent acasă, e-a-nceput curățenia prin camere. Am mai auzit - veți înțelege dumneavoastră din care parte - că țipa Veta, când l-a văzut în ce hal e - n-a spus nimănui ce și-a pus în gând, a vrut, probabil să le facă o surpriză -, l-a făcut troacă de porci, cât o fi el de primar, în fața rudelor de la oraș.

A doua zi tinerii au pornit campania electorală din Noroioasa, satul cel mai de la margine. Conform strategiei prestabilite, ginerele amintea, de câte ori avea ocazia, că domnul Pantilie nu e compromis din punct de vedere politic, n-a fost comunist, a fost gestionar. Bine, bine, dar ca gestionar, murmurau unii, știm noi ce-a făcut... Tocmai, intervenea fiica la momentul oportun, că se opunea regimului, acționa împotriva lui, era un

parodii

Ion Mărgineanu

(Luceafărul, nr. 37/1998)

Tăcerea se sufocă-ncet

Toamna se numără poezii
sunt zeci concursuri literare
și criticii, precum ereții,
aruncă-se în fiecare.

Printre valize-n manuscrise
dau iama și-mi aleg poeme,
iau premiu sigur, că-mi promise
un critic, ceva mai devreme.

Dar iar motive mi se-învocă
și de motive-s săturat
când întrebarea mă sufocă:
voi fi sau nu și premiat?

Așa fac toamna în tot anu',
în rest rămân Ion Mărgineanu.

Lucian Perța

comerciant de economie de piață *avant la lettre* - mda, fată școlită, cu facultate de limbi străine! Și-au dat, însă, la timp scama - din mers, mai bine spus -, că nu asta, nu!, cu totul altceva are efect la contribuabilii noștri. Toate acțiunile opoziției, toate criticile lor privind „dezastruoasa” conducere din ultimii patru ani, ce păreau a fi absolut demolatoare sucombau în fața imaginii charismatice a primarului nostru... „de azi și de mâine”, adâncindu-se eroic în puhoiul involburat pentru a constata personal și la fața locului pierderile bieților oameni. Faptul că n-a obținut nici un fel de despăgubiri, nu mai are importanță. Iar dacă în următorii patru ani mai are norocul să dea și vreo micuță secetă peste comuna noastră, și cu *staff*-ul rodat de-acum, v-o garantez cu, va rămâne în fotoliul de primar până la adânci bătrâneți.

PENTRU O STILISTICĂ PERENĂ

de VASILE POPOVICI

Febra metodelor a trecut de mult, chiar și în mediile universitare, lăsând în urmă un eclecticism caracteristic pentru vremurile de azi. Cum este citită literatura acum de către profesioniștii lecturii? Ar fi greu să dăm un răspuns, pentru că, probabil, un răspuns nu se poate da. În lipsa unor constrângeri intelectuale, fiecare își construiește un pseudo-sistem de interpretare sau, și mai probabil, renunță la orice fel de rigoare teoretică în materie. În fond, puțini par să-și mai pună problema hermeneuticii literare. Cu tot caracterul marginal pe care-l mai au aceste preocupări, e de presupus că hermeneutica va focaliza din nou într-o zi interesul specialiștilor, iar atunci eforturile ce continuă să se facă vor fi recuperate și valorizate cum se cuvine.

În zona acestor acumulări aș remarca un titlu și o autoare, *Semiostilistica* de Ileana Oancea, carte recent apărută la Editura Excelsior. Ileana Oancea este profesor universitar la Timișoara, romanist și specialist într-un domeniu, stilistica, în care, alături de alți doi timișoreni, Ștefan Munteanu și Gh. I. Tohăncanu, lasă urme durabile. Acum zece ani, Ileana Oancea debuta editorial cu cea mai cuprinzătoare și mai informativă *Istorie a stilisticii românești* (Editura Științifică și Enciclopedică). Tentativa stilisticii este, pentru un romanist, o infidelitate cu lungă tradiție. Școala germană din a doua parte a secolului trecut a împins romanistica dinspre *lingvistica* spațiului romanic spre *cultura lui literară*, astfel încât câțiva lingviști de marcă, fără să înceteze cu totul a fi lingviști, au pășit adânc în teritoriul cel mai subtil al literaturii, acolo unde cuvântul devine ton, articulare, voce individuală sau colectivă, pe scurt *investiție psihică*. Între datorie (lingvistica) și pasiune (studiul literaturii), Ileana Oancea nu a știut și nu a putut să aleagă: a ținut să arate, însă, că stăpânește domeniul profesiunii sale (ca dovadă, volumul *Romanitate și Istorie* apărut în 1993 la Editura de Vest), cu întinsele lui zone aride, cu legi fonetice, multă crudiție și teorii complicate, dar știința și-a folosit-o în cele din urmă mai mult în partea cealaltă, aparent abandonată, - a esteticii.

Dacă ar mai încâpea mirarea în epoca noastră, care a văzut posibile toate combinațiile, ar trebui să ne mire totuși ideea unei *semiostilistici*. Stilistica a luat naștere din teoria *normei* și a *abaterii* - și, în ciuda transformărilor pe care le-a cunoscut, ea a rămas datoare acestei viziuni. Stil înseamnă

diferență și consecvență în diferență. Admitem că stilul există doar dacă admitem că există *creativitate* în procesul comunicării. Acest punct de vedere e străin semioticii. Pentru semioticienii totul e deja dat. Un gest sau un sunet devine semn (are, așadar, un sens) doar pentru că ține de un cod preexistent, general acceptat. Combinația semnelor (textul) presupune o combinație inteligibilă de coduri întretăiate. Rolul semioticii constă în a face vizibilă această țesătură de coduri.

În ciuda diferențelor, stilistica și semiotica au în comun faptul esențial că, din triada autor-operă-receptor, amândouă se concentrează asupra operci, pe care o studiază ca fenomen *lingvistic*. Datorită acestei particularități, Ileana Oancea nu ezită să considere semiotica „o ipostază reînnoită a stilisticii” - ca știință perenă.

Fără a fi de o construcție deplin încheiată, așa cum fusese *Istoria stilisticii românești*, volumul de față nu este nici o simplă antologare de articole, chiar dacă unele capitole au apărut ca atare de-a lungul anilor și și-au păstrat caracterul autonom. Este evident că Ileana Oancea a revenit în timp de mai multe ori la aceleași probleme, asupra cărora a avut însă de la bun început un punct de vedere coerent și pătrunzător. Dacă ar fi de regretat ceva aici, este faptul că autoarea nu și-a folosit *simultan* cele două calități ale sale: capul teoretic și finețea analitică. Treccrea de la capitolele teoretice la cele analitice mi s-a părut uncori prea abruptă, lucru explicabil tocmai prin felul cum a luat naștere acest

volum.

În privința analizelor, piatră de încercare pentru orice stilistician adevărat, aș remarca în mod special probele de virtuozitate prilejuite de poemul eminescian *Dintre sute de catarge* și, cine-ar fi crezut, de Rodica lui Alexandru. Dacă finețea remarcabilă a investigației a fost, în primul caz, răsplătită așa cum ne-am și așteptat, o surpriză reală a constituit-o cazul al doilea: Rodica față cu intertextualitatea. Iată premisa: „Există în acest scurt poem două discursuri conjugate: cel al poetului cult, cizelat atent, marcat de retorica poeziei epocii (epitete stereotipe, ornamente, diminutive, dispoziția retorică de tip artizanal) și discursul unei voci impersonale manifestate printr-un număr de elemente aparținând unui cod preexistent”. Demonstrația este fără cusur și cât se poate de convingătoare.

Aceste exemple vin să dovedească încă o dată adevărul că frumusețea analizelor stilistice rezidă în minuția lor: cu cât minuția e împinsă mai departe, cu atât rezultatele devin mai spectaculoase. Dai reversul rămâne valabil, fiindcă o investigație grăbită produce rezultate pe măsură, așa cum se vede din considerațiile asupra altui poem de Eminescu, *Mai am un singur dor*.

Relația Ileanei Oancea cu stilistica n-a avut niciodată neutralitatea, reală sau măcar mimată, a omului de știință față de obiectul cercetării sale. Atunci când invocă marile nume ale stilisticii europene sau naționale, o face cu pasiunea cuiva care se bate pentru a repune în drepturi o ierarhie ignorată. Cea mai evidentă probă o constituie D. Caracostea. Se înțelege că studiile stilistice nu se adresează unui public întins. Cu toate acestea, ne-am fi așteptat ca influența lui D. Caracostea să se fi exercitat măcar asupra criticii noastre.

Dacă lucrul nu s-a întâmplat, acesta nu se datorază doar lipsici de apartenență pe care a avut-o dintotdeauna impresionismul critic față de metodele științifice. Impresionismul critic a făcut la noi mai mult decât să ignore ce-i era străin - a căutat să discrediteze acoperind de ridicol. Iar G. Călinescu, a excelat în arta minimalizării. De aceea, recuperarea lui D. Caracostea este un act de dreptate, la care Ileana Oancea s-a angajat de mai mult timp prin pledoariile mereu reluate. Dacă n-ar fi decât faptul că ni se propune o nouă coerență asupra metodelor de aproximare a artei cuvântului și că, astfel, comoditatea critică a ultimilor ani este din nou stârmită să ia act de sine, - și tot ar trebui să fie semnificate aceste „porți înguste”, precum *Semiostilistica* Ileanei Oancea, ce ne îngăduie să accedem în zonele inaparente ale literaturii.

UN SAMURAI BASARABEAN

de MARIN MINCU

E adevărat că Emilian Galaicu-Păun a fost pentru mine, când i-am ascultat poeziile, într-un fel de cenaclu improvizat, la solicitarea mea de către Mihai Cimpoi la Chișinău - aproape imediat după 1989 - garanția sigură că și în Basarabia poezia poate fi competitivă. Până atunci mă obișnuisem cu ideea - justificată istoriceste - că provincia literară dintre Prut și Nistru va rămâne cantonată iremediabil într-un discurs mimetic, quasi-folclorizant. Cu ocazia aceluși „cenaclu” de testare, am auzit destule voci care încercau să răzbată orgolios dincolo de maniera caducă, inevitabil provincială, impusă de tandemul Păunescu-Vieru, dar chiar și cele mai curajoase tentative nu se ridicau cu mult deasupra unor mimetisme oneste dar în același timp neaglutinate, incongruente; adică nu reușeau să atingă pulsivitatea autenticității, pierzabilă imediat la lectură în discursul poetic textualist și post-textualist. În acest caz, ocazia împrejurară a cenaclului era ocazională și s-au mai deslușit și alte accente originale, precum acelea conținute în poemele unor tineri deja

afirmați (Nicolae Dabija, Irina Nechit, Grigore Chipcri, Vasile Gârneț, Nicolae Popa, Leo Butnaru, Aura Christi etc.). Dar după părerea mea, doar Galaicu-Păun și Aura Christi au reușit să se sincronizeze mimetic, după ce întâi au luat un contact mai profund cu atmosfera literară din țară. După ei au urmat Dumitru Crudu și Iulian Frunțașu, aceștia patru fiind singurii poeți decodată omologabili, în sfera complexelor desincronizării impuse. Dincolo de orice motivații estetice negative, prin conjunctura nefavorabilă a istoriei recente, cenaclul poetic-integrator al lui Galaicu-Păun se încarcă de conținuturi imprevizibile și capătă forme de expresie extreme, în polemică dură cu poezia actuală lenșă; avem în vedere mai ales poezia de dincoace de Prut, care prelungește letargic astăzi o perioadă de stază neverosimilă. Obosca efortului textualist, agonizant în anii ceaușismului, dă la iveală, în prezent, produse crepusculare, în linia debilă a unui manierism textualist agasant. Meritul esențial al lui Emilian Galaicu-Păun constă, în acest context alexandrin, chiar în capacitatea sa vizionară de a se înnoi și a înnoi discursul poetic post-textualist.

Obosca efortului textualist, agonizant în anii ceaușismului, dă la iveală, în prezent, produse crepusculare, în linia debilă a unui manierism textualist agasant. Meritul esențial al lui Emilian Galaicu-Păun constă, în acest context alexandrin, chiar în capacitatea sa vizionară de a se înnoi și a înnoi discursul poetic post-textualist. Prin cele două poeme (CH-AU și Cel bătut îl duce pe Cel nebătut), el își asumă singular întreaga responsabilitate pentru „mototolirea” și falsificarea lașă a ultimelor șanse oferite românilor de a reintra în prim-planul istoriei contemporane.

Prin cele două poeme (CH-AU și Cel bătut îl duce pe Cel nebătut), el își asumă singular întreaga responsabilitate pentru „mototolirea” și falsificarea lașă a ultimelor șanse oferite românilor de a reintra în prim-planul istoriei contemporane.

hermeneutici eronate, care, cu toatele, eludează diacronicitatea concretă a faptelor. Actantul istoric actual nu vrea să se mai auto-iluzioneze: el nu mai acceptă efectul cathartic al alegorizării care îndepărtează de real: „tac și-ascult cu al treilea - pot să le spun? ce parabolă? ce ars poetica? gol metafizic? pe când adevărul e gol-goluț: confiscându-i-se manuscrisul romanului Grossman preda K.G.B.-ului până și panglica neagră a mașinii de scris//dus întors pe un drum negru ca panglica neagră-a mașinii de scris/Cel-bătut-îl-duce-pe-Cel-nebătut și cu mine tustrei batem câmpii/metafizici: în cale ieșitu-ne-au Gog și Magog/Tanda și Manda/Haua și Bordea/ne chemară pe rând ne pârără ne înstrăinară, ne-nțorseseră fețele unul/de la altul și-astfel învrăjbindu-ne pe fiecare în parte/fără mâini și picioare-l goniră și prinseră fără cuțite-l tăiară/fără sare-l sărară fără foc îl fripseră...” Poetul nu se mai sustrage din istorie cu lașitate metafizică, ci se auto-livrează total ca un samurai textual îndeplinind actul sângeros al unei auto-textualizării responsabile. Prin aceasta el își recucerește funcția mesianică de vates al cetății și oficiază coercitiv o rostire directă, receptată hic et nunc printr-o decodificare acută, acuzatoare.

M-am oprit mai mult asupra „conținutului” discursului poetic al lui Emilian Galaicu-Păun; ca post-textualist autentic, el accede însă la noua „retorică” a actului semnificant, fiind capabil, ca și un alt important poet actual, Liviu Ioan Stoiciu, să stăpânească și să facă să culiseze în text atât un filon epic (aparținând unei dăre mitice) cât și acele fulgurante inserții autoreferențiale, prin care se controlează și se validează simultan autenticitatea scriiturii. Mă bucură să repet că poetul Emilian Galaicu-Păun este o confirmare fastă a uneia dintre intuițiile mele basarabene.

Prin cele două poeme (CH-AU și Cel bătut îl duce pe Cel nebătut), el își asumă singular întreaga responsabilitate pentru „mototolirea” și falsificarea lașă a ultimelor șanse oferite românilor de a reintra în prim-planul istoriei contemporane.

ieremia lenghel

Zbor

Covor de cer,
zbor gândului liber.

Poiana

Poiană orfică,
suflet de grație al iasomiei
furișat în primăvara ca o trecere.

Albastru

Culoarea ninsă a cerului,
chipul lui înmugurit
din geana lumii,
în ficcare fibră, ca un val,
îl simțeam peste mine:
albastru.

Căutare

Răscolind noaptea,
tremurând,
mă-ndrept spre albastre genuni...

Istorie

Sarmisegetuza. Apele, adânc
însetate de cer,
au devenit aripi,
pentru neodihna lupilor uciși

Egoism

Marile noastre iubiri sunt în noi,
tot ce visăm,

Cireș

Argintul
florii de cireș,
zâmbet dimineților de mai.

Cais

Un cais
petale învață
să zboare;
fluturi de mai.

Bucurie

Omniprezentă
liniștea spiritului,
bucuria lumii pururi.

Efemer

Dansul libelulelor,
străluminări de stea,
ipostaze ale efemerului.

Relație

Zâmbet,
flonilegiu relația
cu lumca.

Reîntoarcere

Tăcere,
reîntoarcere în SINE.

tot ce dorim cu voluptate, mereu,
se naște din lăuntrică fântână...

Elegie

Cu trupul ars,
pe timpul frânt în scoici
am căzut;
rănit de gânduri zburam
ca necuvântătoare păsări de lumină.

Geamătul meu –
Dumnezeul păgân al ninsorilor.

Erăciun

Fulgi mari alintă
chipul țărâni. E noapte.
Împovărat de copilărie,
bătrânul străbate cerul cu stele.

Aripi de om

Eram Isus stingher la Cina de Taină
despicat între carne și îngeri,

Veșnicie

Albastru de cer,
viorea oglindită în etern.

Ferment

Scoica cuvântului,
ferment acerb injectat
prin vidul unui timp în scurgere.

Arabesc

Memorie,
arabescul renunțării
stratifică cosmogonia amintirii.

Cumpăna

Pâlpâind licuriciul
printre crizanteme,
viața în cumpăna vrierii.

Pax

Porumbei,
avangardă, mileniu trei.

Țler

SEDOKA-TANKA-HAIKU
picături de cristal,
cugetare niponă.

dragoș silviu teodorescu

petalele nopți-mi lăcrimau,
peste brațe,
peste crucea din mine.
Eram pasăre albă zburând,
îngenunchind lângă nori,
Devenind...

Don Quijote

Părăsit c iar castelul
Stăpânul său s-a dus, cântând,
Etern și naiv, cavalerul
Se luptă, dârz, cu morile de vânt.

Copacul

Din țărână a crescut, în vânt.
Prin frunze îi tresare clorofila
E alintat de păsări cu de-a sila
Și uneori îl simte pe Dumnezeu
plângând.

BUNUL SIMȚ AL COMEDIEI

de REMUS ANDREI ION

O scrisoare pierdută este comedia lui Caragiale care a pus - și pune - cele mai mari probleme - politice, regizorale etc., dar **O noapte furtunoasă** este cea care a provocat, sau a avut parte de cele mai multe eșecuri.

Toată lumea, de la studenți la amatori, se avântă în povestea de „amoare” de la casa lui Titirică inimă rea. **O noapte furtunoasă** pare cea mai accesibilă dintre piesele lui Caragiale, bună pe orice vremuri, aptă chiar și politic pentru orice regim. Nimeni nu s-a plâns vreodată de piesă (sărind peste rivalitățile colțuroase ale lansării textului!), toată lumea are ce are cu interpretarea, cu regia, cu inovațiile/observațiile comentatorilor. Și cum, într-un fel, orice nouă punere în scenă este și un comentariu..

Sărind parcă, sau furișându-se poate, din umbra tragediei, Mihai Măniuțiu se aventurează - pentru a doua oară în cariera sa de regizor - în opera lui Caragiale. Cu un suport managerial de invidiat, cu o distribuție măi-măi, Măniuțiu trece relaxat la comedie: **O noapte furtunoasă**.

Este al doilea Caragiale al lui Măniuțiu: primul a fost după corespondența din exil a dramaturgului, **Am râs destul**, și s-a consumat la Cluj, în 1992, în paralel cu **Prostia e nemuritoare**, compus și regizat de Alexandru Dabija după alte texte mai puțin cunoscute ale lui Caragiale.

Interesant este că „duelul” din '92 continuă. Măniuțiu a lansat **Noaptea furtunoasă**, iar

Dabija a promis și el că va mai regiza Caragiale: „La mine Caragiale e o patimă, am lucrat mult și o să mai lucrez”. Mai mult, directorul de atunci al Naționalului din Cluj, Anton Tauf, a provocat un colocviu la care ardelenii și muntenii au lansat păreri contrare; Caragiale nu are priză la ardeleni, de exemplu. Anton Tauf a pomit apoi o serie Caragiale. La Naționalul din Cluj a pus în scenă **Conu Leonida**, spectacol premiat și cu mare priză la public, care nu s-a mai jucat din motive politice. L-a reluat la Baia Mare, unde a urmat și o intrigantă versiune a **Noptii furtunoase**.

Cert este că, vorbind acum despre spectacolul lui Măniuțiu, merită făcută o paralelă între cele mai reușite montări ale piesei de după '90: versiunea lui Dan Micu de la „Nottara” și cea a lui Tauf. În discuție rămâne, bineînțeles și versiunea filmată de Jean Georgescu, „mai mult decât onorabilă”.

Dan Micu, care a regizat de trei ori comedia, nu a lăsat nici o replică, nici o scenă fără a dubla cu propriile-i idei, de un mare haz. Intervențiile regizorului i-au supărat pe unii critici, adepții ai respectării stricte a textului. Dar teatrul este teatru și, cum am scris și la data premierei din 1996, nuanțele impuse de Dan Micu nu minimalizează în nici un fel comicalul textului. Apoi a venit rândul lui Anton Tauf să lanseze o variantă dură a comediei. Fără a clinti nici o virgulă din text, lumea lui Tauf vine în completarea lumi lui Caragiale, îngroașă gluma, o mahalagizează, viciile ies la iveală la tot pasul, dar comedia „ține”, nu

sperie, ci înspăimântă uncori cât de jos poate coborî de fapt ignoranța, delăsarea, trișul, meschinăria, imbecilitatea. Anton Tauf a pus un punct stilistic în montarea lui Caragiale, și asta e foarte important. Din păcate, spectacolele lui Anton Tauf nu au fost văzute, comentate, analizate, cum ar fi meritat.

Mihai Măniuțiu aruncă în față distribuția, cam ceea ce a făcut și Ion Cojar pentru a relua **Azilul de noapte**. Sigur că este mai important ca Marin Moraru și Gheorghe Dinică să fie parteneri în Caragiale decât în Gorki. Și, în plus, spectacolul de la Odeon prezintă și un dialog al generațiilor: Moraru, Dinică și Dorina Lazăr alături de Marcel Iureș și Oana Pellea, plus mai tinerii Marian Râlea și Marius Stănescu. Și singura abatere de la tradiție, regizoral vorbind, este **Zița** Dorinei Lazăr. Degeaba cochetează cunoscuta actriță cu pensionarea, la 58 de ani să joci rolul unei tinere alintate este o performanță în general, iar pentru directoarea adjunctă de la Odeon în special, după ultimele roluri mai puțin ofertante, între care și acela de maestru de ceremonii la o destul de tristă, îmbătrânită și melancolică aniversare a teatrului. **Zița** e un rol de carieră, un pariu câștigat de regizor și Dorina Lazăr. Talent, cochetărie, simț al ridicolului, echilibru al nuanțelor grobiene: un fel de miss Peggy, la modă s-ar putea zice.

Mai departe este vorba de performanțe actricești, într-un decor cam neinspirat, puțin solid, curat și înghesuit în care bine-merci se puteau juca oricând și alte piese. Ireproșabil Marin Moraru, care are misiunea de a propune o atmosferă, de a capta publicul de la primele replici, de a nu te pune pe râs doar așa că-i comedie. Cu prietenul Dinică, pardon Nea Nae alături, acest Jupân Dumitrache readuce pe scenă huna simț al comediei civilizate, fără voci ridicate, fără gesturi deocheate. O cuminenie stilistică.

plastică

ȘTEFAN PRUKNER

de ANNA NOVOTNA

Cadrul lansării cărții lui Corneliu Barborică - **Utopia și antiutopia** - îl constituie tablourile pictorului academic slovac Ștefan Prukner.

Ștefan Prukner este o personalitate interesantă a vieții artistice slovac. S-a născut în Slovacia centrală, într-o mirifică regiune muntoasă din Raiul slovac, în Stratená (Pierdută). Talentul i-a fost descoperit de către profesorul său din Brezna, unde a urmat liceul. Însuși pictorul a fost nevoit să alcăgă între poezie și pictură. A învins pictura. A studiat-o la Universitatea de Arte Plastice din Bratislava, la început cu profesorul Hofstädter și apoi cu profesorul Milly. La Prukner întâlnim mai ales creația figurativă. În cadrul ei, prin intermediul portretelor, alegoriilor și simbolurilor, prind viață tablourile sale, care în situații dramatice ascund psihicul omului, relațiile între oameni și caută sensul existenței umane. La Prukner înțelegerea dinamică a culorii, ca și cea a puterii de concentrare determină fără îndoială și modul de lucru cu culoarea. Uneori opera e unitară, alteori se destramă brusc. Într-un singur tablou se întrepătrund planurile liniștite și meditative cu

cele „biciuite” frenetic. În aceste opere ni se arată o luptă impresionantă de lumini și culori într-o compoziție grandioasă ce evocă drama neîncetată a omului - a lumii sale exterioare și, mai ales, interioare.

În prezent, Ștefan Prukner activează ca decan al Facultății de Arte din cadrul Academiei de Arte din Banská Bystrica. A așteptat această recunoaștere până la 65 de ani pentru că în regimul trecut a fost persecutat și eliminat din viața socială. Chiar el spune: „Nu pot să-mi imaginez ce aș fi făcut fără aceste greutăți. Mă tem că vor pieri așa numitele obstacole de netrecut. Muncesc ca un rob și sunt fericit”. Prukner este autorul a peste 10.000 de lucrări. În afara picturii, este un grafician însemnat și gravor. Prukner, în perioada totalitarismului, a lucrat la seria de portrete a inchișitorilor, abordându-le mai ales frontal, cu mitrele episcopale, cu privirea

așintită spre privitor sau prin el însuși. Motivul inchișitorului este simbolic la timpul când au apărut aceste tablouri, la fel cum sunt și textele, pe care le găsim pe spatele fiecărui portret, de exemplu: „Inchișitor, șterge-ți gura și fi atent la limbă”, și altele.

La Prukner observăm diversitatea stilurilor, de exemplu, letrismul se îmbină cu suprarealismul, arta minimală cu expresionismul, coloristica expresionistă cu arta primitivă. În fine, Prukner nu e necunoscut în România. Într-un timp foarte scurt, acesta este deja al patrulea vernisaj al operei sale. Această mică expoziție este expresia recunoștinței sale față de România pentru interesul acordat operei sale. După expoziția la Atrexp, în București, au urmat expoziția la Cupola - Iași, în Piatra Neamț și acum, cu o colecție mică, în Biblioteca „Mihail Sadoveanu”, filiala „I. L. Caragiale”.

ivan hudec (slovacia)

EMIGRANTUL

Cum arată o parabolă din care lipsește situațiile limită - deci o povestire simplă, a idoma unei propoziții alcătuite doar din subiect și predicat, în plus cu una din părți neexprimată, ci doar subînțeleasă.

Păi da! Tot literatură se cheamă.

Ajunsesse la slujbă cu întârziere.

- Am citit poeme, scuzați-mă, am adormit, spuse și nici nu se îmbujoră la față.

A fost dat afară. Ori a plecat de bunăvoie? A fost sfătuit s-o facă.

La următorul loc de muncă, întârziase din cauza unor povestiri, adică a lui Tolstoi.

Ce puteau să-i facă? L-au dat afară.

Rătăcea de colo-colo. Poate citea, pe mai departe. Dar nu reușea să priceapă. I se acceptase o inovație genială, lipseau însă banii sau naiba știe ce, pentru a i se da o recompensă.

A emigrat.

Nimeni n-a mai auzit de el, ani la rând, și prietenul său cel mai bun. În franceză?

I s-a decernat premiul Nobel. Iar el tot mai scârpina în cap ca un țaran fudul. Și venea să tragă un scuipat taman când nu făcea gura apă.

I s-au pus întrebări.

A dat din umeri.

- Cum stă fizica? Nu știu, cele n frumoase poezii, însă, le scrie...

Laureatul premiului Nobel s-a făcut de r Fotografiia lui a fost retrasă până și din ce mai ne semnificative pagini ale Times-ului.

După război a revenit acasă și a spus do fraze. Azi, cu greu s-ar mai putea afla anume a zis el atunci. Dă-l încolo - a fost emigrant.

Somnul de veci și-l doarme în cimit altături de mamele domniilor voastre.

Traducere de Dagmar Maria Anoc

zélia gattai (brazilia)

ANARHIȘTI, SLAVĂ DOMNULUI

Născută în 1916, fiică de imigranți italieni, Zélia Gattai este sof, romancierului Jorge Amado și autoarea mai multor cărți de memorii în ca povestește viața de zi cu zi a femeilor de imigranți de la începutul secolulu. „Acești italieni, spune Jorge Amado, s-au naturalizat brazilieni, au avut cop brazilieni, ca și arabii, negrii, evreii, slavii, ungurii, germanii care s-au instala de asemenea, aici, egali cu „paulistas” (10 locuitori din Sao Paolo) de vecl. tradiție. Astfel s-a săvârșit nașterea braziliană, într-un necontenit și benefi amestec de sânge. Fetele și băieții pe care-i vedem mici în paginile volumulu de memorii Anarhiști, slavă Domnului, s-au căsătorit cu descendenți ai altc naționalități și au dus mai departe, fără să știe, visul străbunilor lor”.

Bulevardul Santos numărul 8

Într-o căsoaic veche, situată pe bulevardul Santos, la numărul 8, m-am născut, am crescut și mi-am petrecut o parte din adolescență.

Ernesto Gattai, tatăl meu, închiriase casa în jurul anului 1910, casă spațioasă, dar lipsită de confort. Avusese mare noroc s-o găsească, era exact ce căuta: locuință vastă pentru familia în creștere și, lucrul cel mai important, fundamental, care îi convenise în mod special fusese enorma baracă alăturată, fost grajd, legată de casă, cu intrare pe două străzi: Bulevardul Santos și strada Consolação. Acolo avea să-și instaleze primul atelier de mecanică auto. Poziție mai bună n-ar fi putut găsi!

Pentru cine vine din centrul orașului, Bulevardul Santos e prima stradă paralelă cu Avenida Paulista, unde locuiau pe atunci bogătașii, ștăbimea, în majoritate nou-îmbogățiți.

Din piața Olavo Bilac până în Piața

Paraiso, o avalanșă de ostentație! Mici palate înconjurate de parcuri și grădini, construite îndeobște în acord cu naționalitatea proprietarului: cele în stil maur aparțineau mai ales arabilor, firește! Cele cu verande cu coloane înalte imitând „pallazi” din vechea Romă dezvăluiau - logic - existența unor locatari italieni. Nu era așadar, greu, după fațada casei, să identifici naționalitatea stăpânului.

Proprietarul imobilului închiriat de tata era un italian tânăr, originar din sudul Italiei, Rocco Andretta, cunoscut drept donn' Roque și chiar, pentru intimi, drept tzi Ró (nea Roque). Stăpân pe o flotă de căruțe și măgari pentru transporturi în general, fusese somat de prefectură să-și ia animalele de acolo; cartierul devenea elegant, nu mai putea să aibă grajduri și muște. Bătrânul Roque pusese condiții candidatului: refacerea și curățirea barăcii, zugrăvit și reparații în casă, totul pe cheltuiala chiriașului.

Dona Angelina, mama mea, s-a speriat:

s-ar cheltui mulți bani, ce absurditate. Unde se mai pomenise așa ceva? Bătrân, exploator! De ce nu cumpăra bărbatul e mai bine un teren, în loc să risipească puținele lor economii cu reparatul casei aluia? Și pe urmă, chiria? Exorbitantă. De unde să scoată atâția bani în fiecare lună? De unde? Cum? Știa însă că nu folosea la nimic să discute cu bărbatu-său. Îl considera încăpățânat și impertinent.

Vocabularul Donnei Angelina era redus - atât în portugheză, cât și în italiană -, nu știa să se exprime corect; de aceea de multe ori nu folosea cuvântul just adecvat fiecărei situații. Utiliza termenul „impertinent” pentru orice: curaj, îndrăzneală, eroism, temeritate, încăpățânare, iresponsabilitate și chiar impertinență. Numai cunoscând-o bine puteai să-i interpretezi gândul, să-i afli intenția, dacă lauda sau ofensa în cazul refacerii unei case străine, nu încăpea nici cea mai mică îndoială, voia să se răcorească, să-și numească bărbatul

responsabil: „... e un impertinent, asta e!” a spus și a repetat.

Picturile murale ale lui domn' Roque

Tata a iscălit contractul cu Rocco Andretta și și-a asumat toate obligațiile. Avea suficient ca să înceapă o viață nouă. Acum trebuia să se pună pe treabă, să-și conducă barca fără teamă.

Mai emisese două pretenții proprietarului imobilului: în afară de efacerea barăcii și zugrăvitul casei, chiriașul se obliga să păstreze pe acoperișul barăcii căluțul de piatră - o sculptură de circa un metru înălțime - pe un pedestal, piesă foarte dragă bătrânului, mândria, simbolul grajdului său de la neputuri.

- Și dacă l-aș înlocui acum cu un automobil? l-a luat tata peste picior.

Rocco Andretta n-a gustat gluma: să nu se atingă nimeni de căluț, obiect sacru pentru el.

A doua pretenție: să se păstreze picturile murale de pe terasa laterală a casei, peisaje pictate, pe timpuri, de meșterul Joaquim (Jaquina, după vorba îndecată a lui domn' Roque), mulatru corcit cu indigen, de vârstă mijlocie, un uriaș, meșter la mânuitul pensulelor și al vopselei, înzestrat cu o răbdare nesfârșită.

Pe terasa asta dădeau două uși și două ferestre și, între ele, era pictat câte un peisaj diferit.

Cine asistase, a povestit după aceea: Rocco, înarmat cu diferite ilustrate, compusese peisajul, dirijându-l pe artist cum să omagieze melcagurile de baștină - oare de câți ani plecaseră din Neapole? Pierduse socoteala. Partea cea mai spațioasă a peretelui, cea mai vizibilă din stradă, a ales-o ca să plaseze acolo Vezuviul, fumăraie și pale de flăcări înălțându-se din crater, cer albastru, păsări mari - care, în interpretarea naționalistă a lui Joaquim, deveniseră multicolori papagali, araras și tucani - zburând, iar dedesubt, la bază, câteva căruțe încărcate cu legume și fructe, altele cu cărămizi și materiale de construcție, trase de măgari. Căruțele și măgarii nu lipseau din nici un peisaj. Cine știe, în fond, dacă nu contribuiau la publicitatea în favoarea „Notei” sale de transport.

Odată cu mutarea grajdului într-un cartier mărginaș, domn' Roque, tată al unei familii numeroase, a trecut fiilor săi mai mari responsabilitatea întreprinderii și a ieșit la pensie. Locuind pe aceeași stradă, singura sa preocupare, de atunci încolo, a fost să supravegheze casa noastră sau, mai bine zis, picturile murale, la care ținea ca la ochii din cap. Se decolorau cumva? La treabă! Își făcea

apariția fidelul paznic al „capodopercii”, târându-l după sine pe ostenitul Joaquim, care abia mai putea să care scara grea din lemn și cutiile cu vopsele.

Cocoțat în vârful scării, la post, Joaquim aștepta ordinele maestrului:

- Mai îngargă fumăraia pe Vezuviu, Joaquina! Pune mai mult roșu în gura vurcanului! Mărește vâlvătaia-vampa. Questo e cel mai mare și piu bello vurcan din lume! râdea, umflându-se în pene.

Zâmbea și pictorul. Îl cunoștea prea bine pe bătrân, de atâția ani îi îndeplina toate dorințele, fără să se aștepte la recompense mari.

- Jaquina e uno artista! Îl tîmăia șiretul tzi Rô.

Mie-mi plăcea la nebunie să asist la lucrările de restaurare a operei de artă. Petreccam ore în șir, distrându-mă.

Mama câștigă bătălia

Într-o dimineață, ne-a trecut pragul Rocco Andretta înarmat cu un fierăstrău uriaș.

- Ce mai e nou, tzi Rô? l-a întrebat mama, amabilă.

- Nou? Nou e că pomul ăsta o să dispară de aici.

Scoțându-și haina, suflecându-și mânecile cămășii, bătrânul era pus pe sapte mari.

Mama s-a alarmat:

- Ce-nscamnă asta, domn' Roque? Nu-nteleg nimic! Vrei să tai pomul nostru? Cum așa?

Pomul în chestiune era o goiabeira, sădită de mama lângă terasă, care crescuse de țî-cra mai mare dragul, plină de sevă, și dădea acum primele fructe.

- Da Chiar așa! Pomul ăsta o să dispară de aici, a repetat el, obraznic.

A înșfăcat fierăstrăul pe care-l lăsase jos, nemaivrând să dea nici o explicație.

- Scuză-mă, domn' Roque, i-a strigat mama cu toată energia ei, n-ai să tai deloc goiabeira! Ce rău face ea? Ce rău face casei dumitale? Răspunde-mi, te rog!

- Cum așa, ce rău? a răspuns Rocco, gătuț de supărare. Dar „peisajurile”? Arborele ăsta-mi ascunde vurcanul... curând n-o să se mai vadă nimic din stradă! Smulg imediat de aici questa porcăria! Era apoplectic în fața baricerei întâlnite în cale, a înfruntării cu chiriașa care i se pusese de-a curmezișul, cu limba tot mai împiedecată, amestecând napolitana cu portugheza.

Discuția s-a înfierbântat: tai, ba n-ai să tai.. a apărut tata din garaj, atras de ciorovăială, ștergându-și cu niște câlți mâinile pline de ulei; ce-i scandalul ăsta? De o parte Rocco cu fierăstrăul în mână vrând să taie, de cealaltă mama, sprijinită de trunchiul goiabeirei, într-o atitudine eroică de apărare a victimei. Înțelegând despre ce este vorba, cu vocea senină și hotărâtă, cu fața impenetrabilă, în puține cuvinte, dom' Ernesto a lichidat chestiunea:

- Rocco Andretta, a început el, dur, cât timp plătesc eu chiria pe casa asta, fac în ea ce vreau și ce poftesc. Aici eu comand, nu te mai da mare, fiindcă aici dumneata n-ai să tai nici un pom. Aici, nu! A întors spatele, s-a înapoiat la treaba sa.

Într-o tentativă de a detensiona atmosfera neplăcută, mama a mai vrut să argumenteze și, cu delicatețe, a spus:

- Dacă dumneata îți iubesti picturile, tzi Rô, și cu îmi iubesc plantele, nu găsești?

Tzi Rô nu găsea nimic. Nici n-a vrut să audă ce spunea ea. Furios de înfrângere, și-a pus haina, a luat fierăstrăul și a ieșit mărîind niște fraze pe care nu le-a înțeles nimeni. De atunci înainte, s-a dezinteresat total de picturile murale. Cu timpul, ele s-au șters, nu l-am mai văzut niciodată pe Jaquina și, într-o bună zi, tata a pus să zugrăvească pereții în galben. Calul de piatră s-a menținut pe pedestalul său până la capăt. Calul acesta a fost mândria copilăriei mele. Eram singura fetiță de pe stradă care locuia într-o casă cu un căluț pe culmea acoperișului. Speranța mea era să-l încalec odată cum făceau fratele meu, Tito, și colegii lui care, înșelând vigilența celor mari, se cocoțau pe acoperiș, spărgând țigle și riscându-și viața.

CĂLĂTORIILE LUI PAVESE

Emilio Cecchi scria că, în opera lui Pavese, se dorea să fie descoperit scriitorul, artistul, dar că a fost găsit mai ales omul. Acest om se află în spatele multora dintre personajele literare: cum ar fi Stefano din *Închisoarea (II carcera)*, Corrado din *Casa de pe colină (La casa in collina)*, Clelia din *Femei singure (Tra donne sole)*, personaj feminin, dar nu mai puțin autobiografic („*Madame Bovary sunt eu!*”), Anguilla din *Luna și focurile (La luna e i falò)*. Mai ales prin Corrado, Pavese a vrut să se reprezinte pe el însuși ca intelectual, dar, în același timp, Corrado a vrut să ne spună cât de dificil este să te sustragi de la responsabilitățile pe care ți le impune istoria, să scapi de greutățile pe care destinul te obligă să le trăiești: în joc se află toată demnitatea noastră.

Multe dintre personajele pavesiene sunt, de fapt, niște călători: Anguilla, de exemplu, pleacă din țară ca să facă avere undeva în lume, dar se întoarce acasă, după o absență îndelungată, plin de experiență, obosit și singur. Cesare Pavese, spre deosebire de personajele sale, nu a călătorit aproape deloc. Astfel se vedea un adevărat piemontez simțindu-se visceral legat de pământul său care era un fel de „cca din urmă duioșie și slăbiciune”, cum spunea un alt piemontez, Piero Gobetti, în celebrul său *Rămas bun (Commiato)*.

Când vorbește despre America în *Luna și focurile* se înțelege imediat că este o Americă despre care știa totul din cărți, o Americă pe care a descris-o, dar n-a văzut-o niciodată. A călătorit foarte puțin, cu toate acestea a deschis orizonturi noi culturii italiene, a deschis larg ferestrele Piemontului sau către lume ca să pătrundă un pic de aer proaspăt. Și pentru că a dialogat cu toate curente de vîi ale culturii mondiale, a refuzat provincialismul care îi caracteriza timpul în care a trăit, depășind schemele autarhice în care fascismul vroia să încorseteze întreaga cultură italiană.

Pentru Pavese cultura nu poate fi separată de viață, angajarea culturală solicitând întreaga noastră ființă interioară. Într-o vreme în care domneau trândăvia și repausul absolut, moșteniri ale unei culturi dezarmate, în fața presiunii exercitate de prezent, s-a distins prin seriozitate, angajare morală, dorință de căutare, examinându-și și punându-și tot timpul în discuție rezultatele muncii sale. Maturitatea înseamnă pentru Pavese totul și întreaga sa viață exprimă o tensiune continuă spre maturizare, spre perfecționarea de sine.

Dacă viața exprimă această tensiune, maturitatea este, într-un fel, intangibilă, este, de fapt, un proces dureros care, presupunând pierderea ingenuității primitive, se poate transforma în neliniște, rug de nesuportat, chin. Acesta a fost destinul lui Pavese, un destin ingrat, căruia nu i s-a sustras, pentru a putea culege grăuntele de aur al poeziei din noroiul vieții sale.

Seria în jurnalul său: „confuzia dintre viață și artă înseamnă adolescență, dannunzianism, greșală”, dar n-a știut întotdeauna să respecte distanța cuvenită. A căutat, în viață și în artă, un ideal al absolutului care, dacă este atât de greu de atins în artă, nu este, în mod sigur ușor de realizat în viață. A ispășit astfel pedeapsa pe care existența cotidiană o dă spiritelor de natură romantică, aceea a încorsetării în prozaicul realității. Pavese știe că este un contemplativ, ce știe să acționeze, și nu e greu de văzut în această atitudine o analogie cu personajele lui Italo Svevo. Nu e făcut pentru acțiune, pentru viață, este un contemplativ, dar fără narcisism: se apără de această tentație foarte hotărât pentru a imprima o direcție morală propriei sale vieți spre ordine și echilibru interior. În acest fel înțelegea și arta, ca pe o „voință absolută de a vedea clar, de a reduce totul la rațiune, la a ști”. Arta reprezintă pentru el principiul ordonat acolo unde se află haosul „avem oroare - scrie el - de tot ce este inform, heteroclit, accidental și încercăm, chiar și material, să ne delimităm, să ne circumscriem, să insistăm asupra unei prezențe închegate”.

Clasica aspirație la justa măsură a realizat-o, poate, în artă, nu în viață. Chiar dacă arta și viața, etica și estetica, motivațiile lui și cele ale stilului nu sunt niciodată separate, în artă se află denunțată insuficiența vieții.

Motivațiile trăirii individuale și civile abundă în opera pavesiană și a fost interpretul multor crize ale societății italiene: a dat viață unui dificil dialog între oraș și sat într-o vreme când urbanizarea începea să îmbrace o formă traumatizantă, ce-a răvășit Italia, care se îndrepta spre o societate de dezrădăcinați. Pentru Pavese orașul este o „descoperire”, un loc de care te apropii cu inima ticăind de emoție. A scris despre asta și câteva poezii și a făcut și precizarea că „aventura adolescentului care, orgolios de satul său, își imaginează la fel și orașul, dar în el nu găsește decât singurătate, pe care o îndulcește prin sex și pasiune, care nu-l ajută la altceva decât să-l arunce și mai departe de oraș, dar și de sat, se regăsește într-o și mai tragică singurătate care îi marchează sfârșitul adolescenței”.

Pavese a încercat și realizarea unui dificil dialog între cultură și politică și a suportat personal deziluziile angajării politice într-o vreme când intelectualului i se cerea să subordoneze politicului toate intențiile sale. Pavese, în toate polemicele, chiar dacă nu intervenea direct, a apărut cu multă demnitate primatul culturii și chiar atunci când a încercat să facă politică a făcut-o ca un om de cultură. Arta pentru el ținea mult mai departe decât politica pentru că se oprea asupra problemelor celor mai intime ale omului fără a se bloca la suprafață. Sunt anumite adevăruri pe care numai scriitorul este în stare să le identifice. Polemizând cu realismul înțeles ca documentar, Pavese afirmă necesitatea

fantasticului în artă, arta ca interpretare și reinventare, ca transfigurare lirică a realității. I s-a părut că neorealismul atotstăpânitor nu știa să circumscrie complexitatea vieții. Scriitorul Carlo Emilio Gadda a scris despre mișcarea neorealismului: „anulează a priori minunatele ambiguități ale cunoașterii omenești... ambiguitatea, incertitudinea, poate că eu greșesc, poate că din alt punct de vedere lucrurile stau altfel, cărora unii dintre mari moraliști ai lumii le datorează pagini încântătoare...”.

Problema morții este mereu prezentă la el și în jurnalul său, care rămâne o mărturie elocventă în acest sens. În *II mestiere di vivere*, jurnal pe care a început să-l scrie în timpul domiciliului forțat de la Brancaleone Calabro și care l-a însoțit până la anii maturității bărbatului și scriitorului, Pavese se analizează cu o luciditate extenuantă: nevoia disperată de a comunica, dorința de a avea alături o femeie, care reprezintă căldura vieții, sângele, și rațiunea cea dintâi a existenței, „căldura pământului înnegrit de umori: respirația însăși a vieții”. Familia ca loc sigur al afecțiunii, al bucuriei de a vedea cum cresc copiii a rămas pentru tot restul vieții o dorință obsedantă. A te căsători însemna pentru el să-ți „construiești o viață”. Dar alături de chinurile omului se regăsește în jurnal și meditația asupra muncii de scriitor, asupra problemelor de stil și a esteticii contemporane. Bărbatul și scriitorul înainteză împreună, căutarea minții este în strânsă legătură cu anxietățile, tulburările, căderile și spaimile vieții. Rugul morții acoperă totul și ultima parte a jurnalului este marcată de acest fapt în mod evident. „Non fate pettegolezzi”, a recomandat Pavese înainte de a muri: și hărfe au fost, și încă multe, după cum era de prevăzut. S-a spus că o femeie, „cea de peste mări”, ar fi fost cauza sinuciderii. Pavese, însă, a scris în jurnalul său: „Nu te sinucizi din iubire pentru o femeie. Te sinucizi pentru iubirea, orice fel de iubire, îți arată propria goliciune, mizerie, neputință, nimicnicie”. E greu să citești în inima unui om, cu atât mai mult cu cât el a hotărât comiterea actului extrem.

Ultimele pagini ale jurnalului sunt o mărturisire cutremurătoare a dramei celui care, încă atras de viață, hotărăște să moară.

Arrigo Cajumi a scris la moartea lui: „geniul leopardian a descris obosala căre, precede sfârșitul, singurătatea dezolantă care te împinge să te afunzi în acel nimic, în versuri ce nu pot fi uitate: „Să aștepti senin de-acum/zăua în care adormit pun capul/pe sânul tău virgin”.

Baudelaire spunea că poezia transformă noroiul în care viețile se bălăcesc în aur. Tot astfel Pavese, din noroiul vieții sale, a extras aurul poeziei sale și l-a dăruit oamenilor ale căror necazuri le-a împărțit. A dăruit poezia oamenilor și oamenii au înțeles cât de prețios este acest dar.

Studi in onore di Cesare Pavese nel trentennio della morte de Franco Vaccaneo

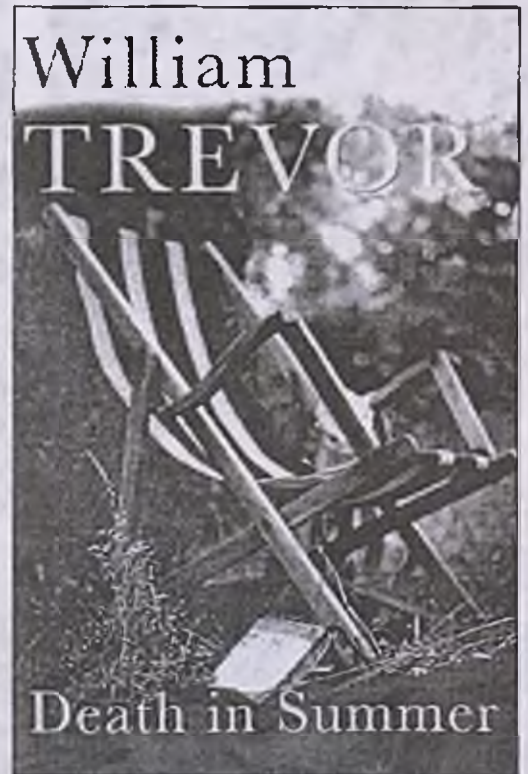
Traducere de Mara Chirîtescu.

O MELANCOLICĂ TRISTEȚE

de VIRGIL LEFTER

etras de mai mulți ani, în **R**inima Devonului, unde duce o viață patriarhală, în căsuța sa cu grădină, William Trevor, acest naestru al prozei engleze contemporane, care de curând a împlinit 70 de ani, este o ființă de o rară modestie și discreție. La finele acestei veri, cu puțin înainte de apariția ultimului său roman *Death in Summer* (Viking, 1998), William Trevor a rupt tăcerea, acordând un adânc grăitor interviu. A mărturisit cu acest prilej că lucrează îndelung la cărțile sale pe care, asemenea scriitor de talia lui Jane Austen, de pildă, le lasă „să se odihnească” pentru a le relua,

finisându-le cu grijă, atent la fiecare detaliu. Sculptor în tinerețe, deprins deci cu rigorile artelor plastice, prozatorul britanic de origine irlandeză afirma că asemenea artiștilor Renașterii năzuiește spre armonia și desăvârșirea întregului. *Moartea în toiu*l verii a fost concepută cu mai mulți ani în urmă. Ea a fost abandonată, pentru a fi apoi reluată în mai multe rânduri până a ajuns la forma finită de astăzi. Rezultatul este un mic giuvaier al unui artist desăvârșit.

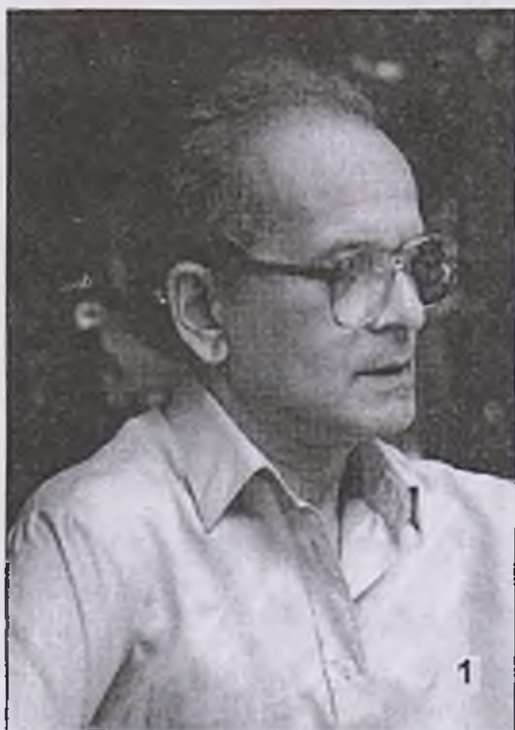

Cu mijloace epice simple, într-o povestire deopotrivă aparent canodină și nu lipsită de tensiuni, William Trevor reușește să evoce acele sfâșietoare suferințe, acele triste schimbări pe care dispariția unei ființe apropiate le poate aduce în existența unui om. Thaddeus Davenant își pierde soția, iar faptul acesta este de natură, laolaltă cu dispariția altor ființe, să-i tulbure liniștea și pacea unei vieți ce trăiește, în ciuda unei înăbușitoare neînțelepciuni sufletești, încununată de seninătate. Cartea lui William Trevor este, s-ar putea spune, o meditație pe tema delicatelor și subtililor legături sufletești ce animă ființele umane și pe care moartea nu face decât să le afecteze în cel mai neașteptat mod. Ea este, deopotrivă, și o fină evocare a mai multor destine ce se împletesc straniu, dovedind, în pagini de o caldă vibrație umană, dependența tainică a oricărei ființe de semenii săi. Scriitura modernă a cărții (autorul mărturisea în același interviu că scrie bazându-se pe imaginație și mai puțin pe experiența directă căci are sentimentul că faptul acesta îl împinge mereu spre experiment iar arta înseamnă noutate) are acele permanente reveniri în trecutul personajelor și intruziuni analitice, răsturnările semnificative ale secvențelor temporale, fac ca romanul lui Trevor să aibă un caracter insolit,

ceea ce nu afectează cu nimic trăinicia, soliditatea și fluența cărții, amintind de proza tradițională. Ceea ce pare a urmări în cartea sa autorul este mai puțin „o filozofare” pe tema morții, ci mai degrabă o sugerare a caracterului dureros al condiției umane, o senzație de existență cu pacea și tristețile sale inexorabile. Personajele lui Trevor sunt, ca întotdeauna, oameni împăcați cu sine și bine situați social (Thaddeus Davenant, de pildă), roși de o anumită sterilitate sufletească ce provoacă suferințe și celor din jur, chiar dacă incapacitatea lor de a iubi rămâne o taină abia ghicită, dar și umiliții și declasații societății pe care autorul îi privește cu delicată înțelegere și, nu mai puțin, cu o generoasă compasiune. Cartea este apoi străbătută discret de fiorul mării treceri iar pogorârea toamnei cu tristețea ei molcomă, vine ca o dulce-amară împăcare. Această învăluitoare tristețe a cărții accentează elegiac. Asistăm parcă la o incantatorie lamentație pe tema efemerității, iar melancolia toamnei ce se insinuează în roman odată cu extincția vieții umane conferă adâncime și poezie acestor pagini de o delicată tonalitate lirică. Natura este unul din principalele personaje ale cărții. Ea marchează - cadrul evanescent - scurgerea vieții, dând o notă meditativă și de nobilă

înțelepciune narațiunii. Fiecare înțelegere a vocilor lumii vegetale, moliciune fatală ce copleșește totul după splendoarea extatică a vremii, ofilirea florilor și moartea frunzelor învățate de vânt, metamorfoza ascunsă a naturii ce, intrând în toamnă, pășește spre disoluție, sunt sugerate admirabil în carte. Sentimentul de molcomă tristețe despre care vorbeam mai sus, acca elegiacă atmosferă ce împânzește difuz totul, se transformă treptat, treptat în resemnare, într-o senină acceptare a datelor vieții. Ca și într-un alt roman al său (*The Silence in the Garden*), stăpână atotputernică devine o adâncă și atotcuprinzătoare tăcere. William Trevor afirma că arta scrisului i se pare atât de misterioasă încât întotdeauna pregetă atunci când este vorba de a-i desluși tainele. Cartea sa dovedește în cel mai convingător mod acest lucru. Căci dacă molcoma tristețe a **Morții în toiu**l verii se convertește în senină împăcare, dacă dincolo de suflul epic, în acest roman adie un învăluitoare suflu poetic, o mireasmă suavă ce exală dincolo de concretetea existenței, toate acestea se datorează unei arte a inefabilului, pe care William Trevor o stăpânește magistral.

O ISTORIE ILUSTRATĂ A LITERATURII ROMÂNE VĂZUTĂ DE ION CUCU

1). Când plonjează în lecturi, criticul literar Geo Vasile poartă mănuși, dar și ochelari.

2). Rătăcit pe malurile Senei, Al. Papilian scrutează tot orizonturile carpatine.

3). În jurul senatorului Al. Paleologu, e mereu animatic. În imagine le descoperim pe Marina Constantinescu și Tita Chiper.

4). Marin Sorescu se lega la cap și când nu avea dureri. Cât despre D.R. Popescu și Paul Everac, rămâne cum am vorbit.

5). Aceasta-i imaginea când Octavian Paler a refuzat strângerea de mână a Bardului de la Bârca. Poate că avea și de ce.

Stimați cititori,

Știm că doriți să obțineți revista noastră dar, din motive de difuzare, nu o puteți întotdeauna procura. Cea mai sigură cale de a o avea în colecție e abonamentul. Începând cu 1 ianuarie 1999, prețul acestuia va fi mai accesibil decât cel afisat la vânzarea liberă. Comparați: 2500 față de 3000 lei. Nu scăpați această ocazie!